

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การจัดการกับอาการเยื่อช่องปากอักเสบจากเคมีบำบัด
ในเด็กป่วยโรคมะเร็ง

ผู้เขียน นางสาววัชรินทร์ โปธาเมือง

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลกุมารเวชศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีพรรณ กันธวัง ประธานกรรมการ
อาจารย์นันทา เลียววิริยะกิจ กรรมการ

บทคัดย่อ

อาการเยื่อช่องปากอักเสบจากการได้รับเคมีบำบัดในเด็กป่วยโรคมะเร็งทำให้เด็กป่วยทุกข์ทรมานทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และต้องการการจัดการ วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาประสบการณ์การมีอาการ กลวิธีการจัดการกับอาการ และผลลัพธ์ของการจัดการกับอาการเยื่อช่องปากอักเสบจากเคมีบำบัดของเด็กป่วยโรคมะเร็ง กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กป่วยโรคมะเร็งอายุ 7-15 ปีเข้ารับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดใน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่และโรงพยาบาลพุทธชินราชระหว่างสิงหาคม ถึงธันวาคม พ.ศ.2548 จำนวน 50 ราย เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ประสบการณ์การมีอาการ แบบสัมภาษณ์กลวิธีการจัดการกับอาการ และแบบสัมภาษณ์ผลลัพธ์ของการจัดการกับอาการเยื่อช่องปากอักเสบที่ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยมีดังนี้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์การมีอาการเยื่อช่องปากอักเสบ พบว่าเด็กป่วยร้อยละ 38 รายงานว่าเริ่มต้นด้วยมีปากคอบแห้ง เจ็บแสบในปาก และ/หรือบวมในปากต่อมามีแผลเกิดขึ้นในปากและมีหรือไม่มีอาการปวดแผล ร้อยละ 40 มีความเจ็บปวดแผลในปากในระดับมาก ร้อยละ 84รับประทานอาหารได้น้อย เด็กป่วยทุกรายมีแผลในช่องปาก ส่วนใหญ่ปวดแผลเมื่อเคี้ยวอาหาร (ร้อยละ 74) หงุดหงิดง่าย (ร้อยละ 82) และร้องไห้ (ร้อยละ 70)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการจัดการกับอาการเหื่อช่องปากอักเสบ เด็กป่วยร้อยละ 74 บอกผู้ปกครองเมื่อเริ่มเกิดอาการทุกครั้ง ร้อยละ 44 ป้ายยาเพื่อบรรเทาอาการปวดก่อนรับประทานอาหาร บางครั้ง และรับประทานอาหารอ่อนทุกราย

เด็กป่วยส่วนใหญ่รายงานว่าผู้ปกครองบอกพยาบาลหรือแพทย์เมื่อเริ่มเกิดอาการและเมื่อมีอาการมากขึ้นทุกครั้ง (ร้อยละ 74 และ 72 ตามลำดับ) กระตุ้นและช่วยป้อนอาหารให้ทุกครั้ง (ร้อยละ 72) เด็กป่วยรายงานว่าพยาบาลตรวจช่องปากและสอบถามอาการทุกครั้ง (ร้อยละ 58) ทุกรายบอกว่าพยาบาลให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดอาการ จัดยาป้ายปากมาให้ทุกครั้ง (ร้อยละ 88) และจัดอาหารอ่อนมาให้บางครั้ง (ร้อยละ 72)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการจัดการกับอาการเหื่อช่องปากอักเสบ เด็กป่วยร้อยละ 60 และ 56 รายงานว่าช่วยให้อาการบวมแดงที่เหื่อช่องปากและขนาดของแผลในปากลดลงมาก ตามลำดับ ช่วยให้ความเจ็บปวดแผลในปากลดลงมาก (ร้อยละ 82) และช่วยให้ปัญหาในการรับประทานอาหาร การดื่มน้ำลดลงมาก (ร้อยละ 68.75)

ผลการวิจัยครั้งนี้ช่วยให้พยาบาลมีความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์การมีอาการของเด็กป่วยโรคมะเร็ง และการจัดการกับอาการ โดยเด็กป่วย ผู้ปกครองและพยาบาล และนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการจัดการกับอาการเหื่อช่องปากอักเสบร่วมกับเด็กป่วยและผู้ปกครอง และในการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของเด็กป่วยและผู้ปกครองในการจัดการกับอาการเหื่อช่องปากอักเสบ

Thesis Title	Management of Oral Mucositis Induced by Chemotherapy in Children with Cancer		
Author	Miss Watcharin Pothamuang		
Degree	Master of Nursing Science (Pediatric Nursing)		
Thesis Advisory Committee	Assistant Professor Dr. Seepan Lecturer Nunta	Kantawang Leoviriyakit	Chairperson Member

ABSTRACT

Oral mucositis induced by chemotherapy in children with cancer can cause physical and psychological distress and therefore, needs managed. The purpose of this descriptive study was to describe oral mucositis experiences of children with cancer, mucositis management strategies, and its outcomes. The sample included 50 children with cancer receiving chemotherapy aged 7-15 and admitted to Maharaj Nakhorn Chiang Mai and Buddhachinaraj Hospitals during August-December 2005. Purposive sampling was used to select the sample. Research Instruments consisted of Mucositis Experience, Mucositis Management Strategy, and Mucositis Management Outcome Scales developed by the researcher and advisors. Data was analyzed using descriptive statistics. The study findings were as follow.

Findings relating to the child's oral mucositis experiences found that 38% perceived the symptoms began with dry mouth and stinging with and without swelling in their mouth, and followed by oral ulcer with or without ulcer pain. The oral ulcer pain was high levels (40%), and they ate less after having oral ulcers (84%). All children reported having oral ulcers; and many reported having pain during chewing (74%), being irritable (82%), and crying (70%).

Findings relating to oral mucositis management strategies found that while 74% of children told their parents about symptoms occurrence every time. Children applied analgesic viscous before meals sometimes (44%). All children reported having soft diet.

Majority of children reported that their parents told nurses or doctors when symptoms occurred and symptoms changed every time (74% and 72%, respectively), and encouraged and help them to eat every time (72%). Further, children reported that nurses examined their mouths and asked about their symptoms every time (58%). All children reported that nurses advised them how to care their oral mucositis, nurses provided analgesic viscous every time (88%) and soft diet sometimes (72%).

Findings relating to outcomes of oral mucositis management indicated that 60% and 56% of the children reported that all management strategies resulted in reducing epithelial swelling and oral ulcer size in high levels, respectively. The management strategies resulted in reducing oral ulcer pain in high levels (82%), and eating and drinking problems in high levels (68.75%).

The results of this study provide nurses with understanding symptoms experience of children with cancer; and the symptoms management by the child, parents and nurses. Nurses can use the study results in planning symptoms management with the child and parents; and in conducting research on development of child and parent participation program for managing oral mucositis.